

Elävän perinnön kansallisen luettelon täydentäminen

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta hyväksyttiin vuonna 2003 Unescon yleiskokouksessa. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 2013 ja Museovirasto vastaa sen toimeenpanosta Suomessa.

Yleissopimuksen tavoitteena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelua, taata eri yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden aineettoman kulttuuriperinnön kunnioittaminen sekä lisätä tietoisuutta aineettoman kulttuuriperinnön merkityksestä. Sopimus painottaa perinteen välittämistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä ihmisten osallisuutta kulttuuriperintöön.

Unescon sopimukseen kuuluu myös aineettoman kulttuuriperinnön luettelointi, kansainvälisellä sekä kansallisella tasolla. Luettelointi on työkalu, jonka avulla voidaan tunnistaa, kuvata ja välittää tietoa elävästä perinteestä.

Suomessa luettelointi on aloitettu vuonna 2016 avaamalla Elävän perinnön wikiluettelo, johon eri yhteisöt voivat vapaasti tallentaa tietoa heille merkityksellisestä elävästä perinnöstä. Wikiluettelossa on nyt mukana jo yli 280 artikkelia noin 480 toimijataholta. Artikkeleita on kertynyt seitsemällä eri kielellä. Wikiluettelo on jatkuvasti päivittyvä tietovaranto elävistä perinteistä Suomessa. Alustaa moderoi Museovirasto.

Wikiluettelosta on mahdollista hakea eteenpäin Elävän perinnön kansallinen luettelo. Aiemmat hakukierrokset on järjestetty vuosina 2017, 2020 ja 2023. Nyt järjestetty neljäs kierros oli avoinna 28.1. – 16.3.2026. Määräajassa hakemuksia saatiin 30 kpl. Museoviraston suorittaman teknisen tarkastuksen läpäisi 28 hakemusta. Elävän perinnön alalla toimiville yhteisöille ja asiantuntijoille avoin kommentointikierros oli avoinna 17.3.-8.4.2026. Kommentteja saatiin 85 kpl yhdeltätoista eri taholta ja henkilöltä.

Aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä käsitteli hakemukset kokouksissaan 20.4 ja 27.4.2026. Hakemuksia on arvioitu pohjautuen Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luettelon kriteereihin sekä tarkennettuihin kansallisiin kriteereihin. Museoviraston esitys pohjautuu asiantuntijaryhmän suosituksiin. Kansallinen luettelo täydentyy määräajoin ja seuraavan kerran luetteloon voi hakea aikaisintaan vuonna 2029.

Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon (*Representative list*) sekä Kiireellistä suojelua vaativan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon (*List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding*) haettavien kohteiden tulee jo olla kansallisessa luettelossa. Hyvien suojelukäytäntöjen rekisteriin (*Register of Good Safeguarding Practises*) voidaan ehdottaa myös sellaisia käytäntöjä, jotka eivät ole kansallisessa luettelossa.

Tähän liittyen kohteiden taustayhteisöillä on mahdollisuus osoittaa kiinnostuksen ilmauksensa Museovirastolle erillisen haun kautta. Haku on järjestetty edellisen kerran vuonna 2018, seuraava haku järjestetään syksyllä 2026. Päätökset Unescoon lähetettävistä ehdotuksista

tekee opetus- ja kulttuuriministeriö Museoviraston esityksestä aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän tuella.

Museovirasto esittää, että liitteenä olevat 22 kohdetta hyväksytään täydentämään Elävän perinnön kansallista luetteloa.

Kimmo Levä, pääjohtaja, Museovirasto

Leena Marsio, erikoisasiantuntija, Museovirasto

LIITE 1 Museoviraston esitys Elävän perinnön kansalliseen luetteloon lisättävistä kohteista

Käsityötaidot

Hirsirakennusten siirtäminen

Hirsirakennusten siirtäminen tarkoittaa hirsistä tehdyn rakennuksen purkamista ja kokoamista uudelleen toisaalle. Tapa on ollut vuosisatoja yleinen perinteisten käsinveistettyjen hirsitalojen osalta. Siirtoja toteuttavat nykyään yksityiset perinnetietoiset rakennuttajat ja yhteisöt, ja hankkeet ovat usein paikallisia ja talkoovetoisia. Rakentajat jakavat tietoa ja välittävät perinnettä, ja yhdistykset järjestävät luentoja ja työpajoja. Perinne tukee rakennusperinnön ja siihen liittyvän tietotaidon ylisukupolvista säilymistä, ja korostaa materiaalien pitkäikäisyyttä ja uudelleenkäyttöä. Siirtämistä ja siihen liittyvää tietoa talletetaan rakennushankkeiden yhteydessä, ja myös siirretyt rakennukset itse muodostavat perinteestä kertovan elävän arkiston.

Esittäjinä Talonpoikaiskulttuurisäätiö rs, INTBAU Finland ry, Lapua-seura ry, Rakennusperinteen ystävät ry, Rautajärven seudun kylät Oy, Seurasäätiö – Fölisöstiftelsen sr, Stundars rf, Suomen saunakulttuuri ry ja Virkkalan perinneseura ry.

Höyrypursien kunnostus ja käyttö

Höyrylaivat olivat Suomessa tärkeitä 1800-luvulta alkaen, ja 1960-luvulla syntyi uusi innostus niiden entisöintiin. Suomessa on edelleen yli 80 toimivaa höyryalusta, joista 55 kuuluu Museoviraston ylläpitämään perinnealusrekisteriin. Höyrylaivaperinteen harjoittajien ja tuntijoiden joukko Suomessa ulottuu yksityisistä harrastajista valtakunnallisiin asiantuntijaorganisaatioihin. Toiminnan tavoitteena on vanhan taidon säilyttäminen ja kehittäminen sekä yhteisöllinen ja ikäpolvet ylittävä tekeminen. Monet toimijat harjoittavat myös julkista reitti- ja risteilyliikennettä ja yleisöpurjehduksia. Perinne välittyy käytännön työn ja kurssien kautta, ja sen harjoittamisessa ja elävänä pitämisessä hyödynnetään myös uusia teknologioita, kuten 3D-mallinnusta.

Esittäjinä Suomen Höyrypursiseura ry ja Riihisaari – Savonlinnan museo.

Huovuttaminen

Huovuttaminen on vuosisatoja vanha maailmanlaajuisesti tunnettu tekniikka, jossa villakuiduista tehdään kestävää huopakangasta. Suomeen se on levinnyt laajasti 1800-luvun lopulla. Tekniikoita ja sovellusmuotoja on monia. Perinne on elinvoimainen ja laajalle levinnyt, ja sitä harjoitetaan kaiken ikäisten parissa. Se välittyy niin formaalin koulutuksen kautta kuin harrastajien välillä. Huovuttaminen on muovautunut ajassa välttämättömyystarvikkeesta harrastukseksi ja taiteilijoiden materiaaliksi. Huovuttaminen perustuu uusiutuvaan luonnonmateriaaliin eli villaan, ja korostaa hidasta työskentelyä ja materiaalin arvostamista. Huovutusperinnettä on talletettu laajasti etenkin Suomen käsityön museoon sekä internettiin.

Esittäjinä Suomen huopayhdistys Filtti ry, Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry, Taito Keski-Suomi ry, Suomen käsityön museo, Pirkanmaan muotoilu- ja taideteollisuusyhdistys Modus ry, Suomen Lammasyhdistys ry, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta, Pohjoismainen

geenivarakeskus (NordGen), Koulutuskuntayhtymä SASKY / Petäjä-opisto ja kaksi yksityishenkilöä.

Jussipaidan valmistus ja käyttö

Jussipaita on etenkin Etelä-Pohjanmaalla käytetty perinnepaita, jolle on ominaista perinteisesti viinipunainen ja harmaa väritys sekä vinoruutu- ja raitakuvio. Jussipaitoja on valmistettu Etelä-Pohjanmaalla jo 1900-luvun alkupuolelta saakka. Villapaita kuvamaailmoineen on profiloitunut osaksi paikallista kulttuuria ja eteläpohjalaista identiteettiä kaikenikäisten keskuudessa. Kuvamaailman laajasta käytöstä huolimatta se kiinnittyy vahvasti ja tunnistettavasti pohjalaiseen perinteeseen. Paitoja valmistavat yksityishenkilöt ja kutomot, ja niitä myydään teollisesti valmistettuna myös marketeissa. Perinnettä on viime vuosina tallettanut esimerkiksi Seinäjoen museo.

Esittäjinä Taito Etelä-Pohjanmaa ry, Seinäjoen museot, Helsingin yliopiston Etelä-Pohjalainen Osakunta ja Seinäjoen Maila Jussit ry ja kaksi yksityishenkilöä.

Kehrääminen

Kehrääminen tarkoittaa kuitunipun kiertämistä langaksi sormin, varttinällä tai rukilla. Yleisin materiaali on lampaanvilla. Käsien kehräämisen historia ulottuu tuhansien vuosien taakse, ja kiinnostus siihen on elpynyt 1900-luvun lopulta alkaen. Perinnettä harjoittavat eritasoiset harrastajat, erilaiset käsityöpiirit ja tekstiilialan ammattilaiset. Suomessa harrastajia on tuhansia. Toiminta on sekä järjestäytyntä että epämuodollista, paikan päällä tapahtuvaa ja digitaalista. Kehruuperinne on elinvoimainen ja kehittyvä. Se painottaa tuotannon läpinäkyvyyttä ja materiaalien arvostusta, ja vahvistaa kulttuuriperintötietoisuutta sekä itseilmaisua.

Esittäjinä Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry, Suomen käsityön museo, Taito Pirkanmaa ry, Taito Pohjois-Pohjanmaa ry, Kehrääjien kilta ry, Kansalaisopistojen liitto KoL ry, Medborgarinstitutens förbund MiF rf, Vanajaveden Seudun Kisällit ry / VasKi ry, Tampereen seudun kehrääjät ja viisi yksityishenkilöä.

Lautanauhan kutominen

Lautanauhan kutominen on tuhansia vuosia vanha, maailmanlaajuinen käsityötekniikka, joka kukoisti nykyisen Suomen alueella myöhäisellä rautakaudella. Perinne katosi pirtanauhatekniikan omaksumisen myötä, mutta elvytettiin 2000-luvulla. Kutojia on Suomessa satoja, ja Suomen alueen lautanauhat kiinnostavat myös ulkomailla. Perinteen harjoittajina ovat etenkin historian elävöittäjät. Myös perinnekäsityöläiset, tutkijat, käsityöyhdistykset ja ammatillinen koulutus välittävät ja kehittävät lautanauhoihin liittyvää tietoa ja taitoa. Lautanauhaperinne kasvaa ja kehittyy jatkuvasti uuden arkeologisen tiedon ja sovellusten kautta. Perinne on ekologisesti kestävä, tukee kognitiivisia taitoja ja rikastuttaa alueellista kulttuuria.

Esittäjinä Kalevalaisten Naisten Liitto, Raision seudun koulutuskuntayhtymä Raseko (Taideteollisuusalan perustutkinto – muinaistekniikan osaamisala), Muinaisaikayhdistys Birckalaiset ry, Historianelävöitysyhdistys Iloinen Joutsen ja kolme yksityishenkilöä.

Muinaispukujen valmistaminen

Muinaispukujen valmistamisessa ennallistetaan pukuja ja tekstiilejä Suomen nuoremman rautakauden hautalöytöjen pohjalta eli noin vuosilta 1000–1200. Muinaispukuja valmistetaan sekä itsenäisesti kotona että erilaisissa ryhmissä, koulutuksissa ja kursseilla. Työtä tekevät tutkijat, harrastajat ja käsityöläiset, ja 2000-luvulla kiinnostus on kasvanut etenkin historian elävöittäjien parissa. Perinne välittyy myös sosiaalisen median alustoilla, joiden ryhmissä on useita tuhansia jäseniä. Perinne on elävä ja kasvava, ja herättää kiinnostusta myös kansainvälisesti.

Esittäjinä Kalevalaisten Naisten Liitto, Heinolan Kalevalaiset Naiset ry, Mikkelin Kalevalaiset ry, Muinaisaikayhdistys Birckalaiset ry, Historianelävöitysyhdistys Iloinen Joutsen, Perniön Maa- ja kotitalousnaiset ry ja Raision seudun koulutuskuntayhtymä Raseko.

Sarafaanipukeutuminen ja asujen valmistus

Sarafaani eli olkainhame on ortodoksisen karjalaisnaisen asu, jota käytetään eri puolilla ortodoksista itäistä Eurooppaa. Suomessa sarafaanipukeutumista harjoitetaan erityisesti ortodoksikarjalaisissa ja myös muiden uskontokuntien karjalaisten yhteisöissä ja perhekunnissa eri puolilla Suomea. Perinne on elävä ja ajassa muuttuva. Kiinnostus sarafaanipukeutumista kohtaan on kasvanut viime vuosina myös nuorten keskuudessa. Puvut valmistetaan itse tai teetetään erikoistuneilla tekijöillä. Sarafaaniperinne perustuu luonnonmateriaaleihin, uusiokäyttöön ja paikallisuuteen. Se myös vahvistaa yhteisöllisyyttä ja ortodoksikarjalaisen kulttuuriperinnön jatkuvuutta. Perinnettä on talletettu laajasti.

Esittäjinä Suomen ortodoksinen kirkko, Ortodoksisten nuorten liitto ONL ry, Karjalan Liitto ry, Karjalan Kielet ry, Suistamon Perinneseura ry, Salmi-Seura ry, Korpiselän Pitäjäseura, Korpiselkä-Seura ry, Impilahti-Seura ry, Suojärven Pitäjäseura ry, Helsingin Suojärvi-seura ry, Salmi-seura ry, Joensuun Kalevalaiset Naiset ry, Joensuun Seudun Suistamolaiset, Ilomantsin Kalevalaiset ry ja Vaasan Kalevalaiset ry.

Juhlat ja tavat

Hanamin juhliminen Suomessa

Hanami on japanilainen vanha perinne, jossa keskiössä on kukkivien kirsikkapuiden ihaileminen. Puiden luo keräännytään yhdessä perheen, ystävien ja työyhteisöjen kanssa. Suomessa hanamia voidaan viettää kaikkialla, missä on kirsikkapuita. Suomen suurin vuosittainen hanami-festivaali on järjestetty vuodesta 2008 Helsingissä Roihuvuoren kirsikkapuistossa. Kirsikkapuistoja ja hanami-tapahtumia on myös muissa kaupungeissa. Tapahtumissa on usein myös muuta japanilaiseen kulttuuriin liittyvää ohjelmaa. Perinne on Suomessa tuore, mutta laajasti levinnyt ja yhteisöllinen. Siihen on myös kehittynyt

omaleimaisia ja paikallisia piirteitä. Hanamin juhliminen korostaa luonnon ihailua, yhdistää ihmisiä eri kulttuureista ja välittää aineettomia taitoja ja perinnetietoisuutta.

Esittäjinä Roihuvuori-Seura ry, Suomalais-Japanilainen Yhdistys ry ja Japanilaisen Kulttuurin Ystävät.

Intialainen Durga Puja Suomessa

Durga Puja on Intian niemimaalta peräisin oleva vuosittainen juhla, jota juhlii bengalilaisten yhteisö kaikkialla maailmassa. Juhla on nimetty myös Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Juhla kestää kymmenen päivää, ja siihen kuuluu uskonnollisia rituaaleja, kulttuuriohjelmaa, ruokailua ja lahjojen antamista. Suomessa juhlaa on järjestetty vuodesta 1999 pääkaupunkiseudulla ja nykyään myös Oulussa. Espoon juhlassa vierailee 700 kävijää eri yhteisöistä ja kansallisuuksista. Perinne on ylisukupolvinen ja tärkeä osa Suomen bengaliyhteisön itseilmaisua ja identiteettiä. Se elää ja kehittyy paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Perinnettä on talletettu yhteisön oman dokumentoinnin lisäksi Helinä Rautavaaran museoon ja Espoon kaupunginmuseoon.

Esittäjinä Bengali Association of Finland ry, Helinä Rautavaaran museo ja Espoon kaupunginmuseo KAMU.

Karjalaiset kesäjuhlat

Karjalaiset kesäjuhlat on valtakunnallinen, vuosittainen tapahtuma, joka kiertää eri puolilla Suomea. Sitä on järjestetty 1940-luvulta lähtien Karjalan liiton ja yhteistyötahojen toimesta. Juhlien painopisteet ja sisällöt ovat vaihdelleet eri vuosikymmenillä, mutta perinne on säilynyt vahvana. Vierailijoita on vuosittain noin 10 000, ja talkoolaisia useita satoja. Juhlalla on tärkeä ylisukupolvinen rooli karjalaisen identiteetin ja yhteisön vahvistaja, ja se esittelee monipuolisen ohjelman kautta karjalaista kulttuuria kaikille siitä kiinnostuneille. Perinne on laajasti talletettu ja esillä myös medioissa. Perinteen turvaamiseksi Karjalaiset kesäjuhlat on ollut vuodesta 2016 lähtien rekisteröity tavaramerkki.

Esittäjinä Karjalan liitto, Karjalainen Nuorisoliitto ry, Heinolan Karjalaseura ry, Karjalan Liiton Etelä-Karjalan piiri ry, Karjalan liiton Etelä-Savon piiri, Karjalan liiton Kymenlaakson piiri ry, Karjalan Liiton Pohjolan piiri ry, Karjalan Liiton Satakunnan piiri ry ja Karjalan liiton Varsinais-Suomen piiri ry.

Retkeilyajoperinne

Retkeilyajot ovat keskeinen osa autoilun historiaa. Suomen Autobiili-Historiallinen Klubi ry (SAHK) jäsenyhdistyksineen on vuodesta 1959 alkaen järjestänyt vuosittain vaihtuvilla paikkakunnilla vanhojen autojen ja moottoripyörien retkeilyajoja. Osallistujia on vuosittain noin 100–200 autokuntaa. Lisäksi paikallisyhdistyksillä on runsaasti omia tapahtumia. Tarkoitus on edistää ja tukea kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ja vanhojen ajoneuvojen säilymistä, konservointia ja entistämistä sekä näiden käyttöä osana liikkuvaa kulttuuriperintöä. Perinne tuo ihmisiä ylisukupolvisen yhteisen toiminnan ääreen ja erityisesti sillä on vahvoja sosiaalisen

kestävyyden ulottuvuuksia. Retkeilyajoperinnettä on talletettu esimerkiksi tieliikennemuseo Mobiliaan.

Esittäjänä SAHK jäsenyhdistyksineen (31 kpl).

Luonto ja maailmankaikkeus

Perinnesaunottaminen

Perinnesaunottaminen on kattotermi erilaisille henkiseen ja kansanlääkinnälliseen kulttuuriperintöön pohjautuville yhteisöllisille saunarituaaleille ja hoitosaunoille. Sovellusmuotoja on monia, kuten elämän taitekohtiin ja vuodenkiertoon kytkeytyvät saunotukset ja hoitosaunat. Perinnettä harjoittavat yksityishenkilöt, yhdistykset, yritykset ja tutkijat. Perinnesaunottamista harjoittavien yksityishenkilöiden ja perinteestä kiinnostuneiden lukumäärää on vaikea arvioida, mutta koulutettuja perinnesaunottajia on noin 50. Saunaan liittyviä henkisiä perinteitä on viime vuosina tietoisesti elvytetty tutkimuksen ja koulutuksen kautta, ja kiinnostus niitä kohtaan on kasvavaa. Perinnesaunottajat tekevät myös yhteistyötä muiden saunakulttuuria ylläpitävien tahojen kanssa. Perinnesaunottaminen yhdistää kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, luontosuhteen ja suullisen perinteen tavalla, joka tukee kestävyyttä ja yhteisöllisyyttä.

Esittäjinä Perinnesaunottajat ry ja Taivaannaula ry.

Perinteinen pellavan viljely, muokkaus ja kehruu

Perinteinen pellavan viljely ja käyttö on pitkä ja monivaiheinen prosessi. Kuitupellavaa on tiettävästi viljelty Suomen alueella jo ennen ajanlaskun alkua. Nykyään perinnettä ylläpidetään ja välitetään harrastajaryhmissä, hankkeissa ja yhdistyksissä yksityisten henkilöiden, perinnetilojen ja museoiden toimesta. Perinnettä on talletettu laajasti etenkin maatalous- ja kotiseutumuseoihin. Kiinnostus perinnettä kohtaan on kasvanut viime vuosina. Pellava on kotimainen kuitukasvi, jonka käyttö tukee omavaraisuutta ja kestävästä kehitystä. Hidas pellavankasvatus ja kehruu rauhoittaa, luo ylisukupolvista yhteisöllisyyttä ja opettaa materiaalien arvostusta.

Esittäjinä Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry, Maa- ja kotitalousnaiset, Metsähallitus / Kortenien perinnetila, ProAgria, Seurasaaressa ystävät ry, Suomen maatalousmuseo Sarka, Taito Varsinais-Suomi ry ja Turun kaupunginmuseo / Kuralan Kylämäki.

Retkiluisteleminen

Retkiluisteluksi sanotaan retkeilyä luonnonjäillä retkenvetäjän vetämässä ryhmässä tai omatoimiretkellä. Toiminta on koko Suomen kattavaa ja myös kansainvälistä. Perinne välittyy yhdistystoiminnan kautta sekä harrastajien lähipiireissä. Harrastajia arvioidaan olevan noin 150 000, joista Suomen retkiluistelijat ry:n jäseniä on yli 5500. Retkiluistelu lisää luonnon kunnioitusta, jäänlukutaitoa ja yhteisöllisyyttä yhteisten retkien ja koulutuksen myötä. Retkiluistelua on talletettu esimerkiksi kansainväliseen Skridskonätet-tietokantaan, Suomen retkiluistelijoiden lehteen sekä urheilumuseo Tahtoon.

Esittäjinä Suomen retkiluistelijat ry ja Suomen Latu ry.

Musiikki ja tanssi

Huutokatrilli

Huutokatrilli on yhteistanssiin pohjautuva tanssimuoto, jota tanssitaan parin kanssa "huutajan" eli vetäjän ohjeiden mukaan yhtäjaksoisen ja yleensä nopeutuvan musiikin tahdissa. Tanssi on helposti sovellettavissa eri kokoisille ryhmille ja tilanteisiin. Perinteen harjoittajina ovat kansantanssin harrastajat ja ammattilaiset, ja se on helposti lähestyttävä myös aloittelijoille. Huutokatrillilla on pitkät historialliset juuret, ja sitä on Suomessa alettu elvyttää 1980-luvulta eteenpäin. Perinnettä ei ole talletettu tai hallinnoitu systemaattisesti, joten suullisella tiedolla ja yhdessä tekemisellä on tärkeä rooli sen välittymisessä. Huutokatrilliperinne elää ja kehittyä ajassa.

Esittäjinä Raakaa tradia ry, Pro Kaustinen / Kaustinen Folk Music Festival, kansanmusiikkiyhtye JPP, Suomen Nuorisoseurat ry, Perinnearkku ry, Höyhtyän kulttuuriyhdistys ry / OstariFestari, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kansanmusiikin koulutus, Oamkin tanssinopettajakoulutus, Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus ry, Suomen Kansantanssi-instituutin puolesta ry, Suomen Kansanmusiikkiliitto ry, Karjalainen Nuorisoliitto ry, Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry ja Kansantanssijamikollektiivi Kataja ry.

Karjalainen kansantanssi

Karjalaiset kansantanssit ovat perinteisiä tansseja Karjalan kulttuurialueelta. Tansseja harjoitetaan aktiivisesti monissa suomalaisissa kansantanssiryhmissä, tapahtumissa ja tilaisuuksissa, niin harrastajien kuin ammattilaisten keskuudessa. Pääosin harrastus on tavoitteellista ja esiintyvää. Tanssien suosio on noussut 1980-luvulta lähtien. Perinne elää myös Karjalan tasavallassa Venäjällä, ja Suomessa toiminnassa on mukana myös Venäjän karjalaisia maahanmuuttajia. Ylirajainen yhteistyö on rajan sulkemisen myötä kuitenkin pääosin keskeytynyt. Kurssimateriaalien digitointi tukee perinteen välittymistä ja kehittymistä.

Esittäjinä Karjalainen Nuorisoliitto ry, Karjalan Nuoret ry, Nuorisoseura Matora ry, Saimaan Nuorisoseurat ry, Hyvinkään Kansantanssijat ry ja Pääkaupungin Karjalaiset Nuoret ry.

Esittävät taiteet

Kesäteatteri Suomessa

Kesäteatteri on teatterimuoto, jossa esitykset esitetään kesäaikaan, useimmiten ulkoilmassa. Perinne juontaa juurensa 1800-luvulle kansansivistysliikkeeseen. Suomessa on noin 700 aktiivista kesäteatteria, jotka tavoittavat vuosittain noin miljoona katsojaa. Kesäteatterikentällä toimii valtakunnallisia yhdistyksiä, paikallisia harrastajateatteriyhdistyksiä ja -liittoja, sekä muutamia kymmeniä ammattimaisia toimijoita. Perinne on elinvoimainen, kehittyvä ja kansainvälisesti poikkeuksellisen laaja. Se välittyy ylisukupolvisesti käytännön tekemisen kautta ja on keskeisesti yhteisöllistä, paikallista ja talkooperusteista.

Esittäjinä Suomen harrastajateatteriliitto, Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU ja Työväen näyttämöiden liitto.

Suullinen perinne

Perinnäisten paikannimien käyttö

Perinnäiset paikannimet ovat nimiä, joita seudulla kulkevat tai asuvat ihmiset ovat antaneet – ja edelleen tarvittaessa antavat – ympäristönsä paikoille. Ne eivät ole luonteeltaan virallisia, ja eroavat siten suunnitelluista paikannimistä. Paikannimet erottavat paikat toisistaan, kertovat niiden merkityksestä ja ovat tärkeitä paikalliselle identiteetille. Nimet eivät ole muuttumattomia, vaan ympäristön muuttuessa ja sukupolvien vaihtuessa paikallisten kieliyhteisöjen suussa syntyy myös uusia perinnäisiä paikannimiä. Perinnäisiä paikannimiä on kerätty talteen ja tutkittu etenkin 1800–1900-lukujen taitteesta alkaen.

Esittäjinä Opetushallituksen Kotimaisten kielten keskus, Helsingin yliopisto, Maanmittauslaitos, Oulun yliopiston Giellagas-instituutti, Svenska litteratursällskapet i Finland, Suomen Kotiseutuliitto ja Finlands svenska hembygdsförbund.

Pistekirjoituksen käyttö ja opetus

Pistekirjoitus on sokean ja vaikeasti heikkonäköisen ihmisen luku- ja kirjoitustaito, ja sokeiden koulutuksen sekä ammatillisen ja sosiaalisen osallisuuden perusta. Näkövammaisia arvioidaan olevan Suomessa noin 55 000. Kirjoitusjärjestelmä on kehitetty vuonna 1825 ja vakiintunut Suomeen 1800-luvun lopulla, ja sillä on lukuisia erilaisia sovellusmuotoja. Kirjoitusjärjestelmä on samanlainen kaikkialla maailmassa, vaikka paikallisiakin eroja on. Pistekirjoitus on nostettu myös Saksassa, Ranskassa ja Sloveniassa kansalliseen aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon, ja samanlainen nimeämisprosessi on meneillään ainakin seitsemässä muussa maassa ympäri maailmaa.

Esittäjinä Näkövammaisten liitto ry, Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry, Näkövammaisten kirjastoyhdistys ry, Saavutettavuuskirjasto Celia/ Kansallisarkisto, Valteri-Onerva, Finlands svenska synförbund rf, Suomen Kuurosokeat ry, Näkövammaiset lapset ry, Näkövammaisten liikkumistaidon- ja näönkäytönohjaajat ry.

Pelit ja leikit

Roolipelikulttuuri

Roolipelit ovat yhteistoiminnallista kuvittelua ja pelaamista. Pelien monista muodoista keskeisimpiä ovat pöytä- ja live-roolipelit. Suomessa roolipelaaminen elää ensisijaisesti pienissä, epämuodollisissa ryhmissä, joissa osaaminen siirtyy kokeneemmilta pelaajilta uusille, mutta se ilmenee myös suurina tapahtumina ja järjestäytyneenä yhdistystoimintana. Harrastajia on kymmeniä tuhansia. Perinteelle on keskeistä yhdessä tekeminen, luovuus ja omaehtoisuus. Kasvokkaisten pelaamisen lisäksi hyödynnetään digitaalisia alustoja, ja myös kansainvälinen toiminta on aktiivista. Roolipelikulttuuria tallennetaan ensisijaisesti siinä toimivien tahojen toimesta. Myös Suomen pelimuseo tallettaa perinnettä.

Esittäjinä Alter Ego ry, Eru, Harmaasudet ry, Heittämättömän Arwan Kilta, Hepro - Helsingin pöytäroolipelaajat ry, Hit Point -pelitila, Hypecon, Hyvinkään kaupungin nuorisopalvelut, Kaksi

Kuuta ry, Kalikos - Suomen Glorantha-seura ry, Keurope, Oulun yliopiston roolipelikerho CRYO ry, Ropecon ry, Suomen pelimuseo, Suomen roolipeliseura ry, Todellisuuspakolaiset ry ja Tracon ry.

Ruokaperinne

Karjalanpiirakkaperinne

Karjalanpiirakka on perinteinen ja tunnettu karjalainen leivonnainen, joka on levinnyt Karjalasta Suomen alueelle etenkin evakoiden kautta. Perinne on elinvoimainen, ja käsintehtyjä piirakoita leivotaan ja syödään hyvin laajasti Suomen alueella. Karjalaperinteen siirtäminen ja vaaliminen on myös järjestäytynyttä toimintaa organisaatioiden kautta. Piirakan teollisia versioita kutsutaan riisipiirakoiksi. Teollinen tuotanto lisää näkyvyyttä ja tuo piirakan arkipäiväiseksi osaksi ruokakulttuuria, mutta uhkaa perinteisen taidon välittymistä. Perinteinen, käsintehty karjalanpiirakka on ollut EU:n APT-suojan alainen vuodesta 2003.

Esittäjinä Pohjois-Karjalan Martat ry, Karjalan Liitto ry, Karjalan Liiton Perinnetoimikunta, Karjalainen Nuorisoliitto ry, Marttaliitto, Maa- ja Kotitalousnaisten Keskus ry, Leipätiedotus ry, Etelä-Karjalan museo ja Pohjois-Karjalan museo.